

Nr 27

Utlåtande i anledning av motioner om begränsning av valutatilldelningen för utrikes resor.

I de till bankoutskottet hänvisade likalydande motionerna nr 230 i första kammaren av herr *Ferdinand Nilsson m. fl.* och nr 290 i andra kammaren av herr *Jonasson m. fl.* har yrkats, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning avseende åtgärder för att dämpa det för svenskt näringsliv förödande utflöde av valuta som vårt lands negativa turistresebalans innebär ävensom att därvid måtte omprövas dels möjligheten att genom avgift på resevaluta beskatta också konsumtionen utomlands i likhet med vad som gäller inom landet, dels även möjligheten att minska det inhemska utflödet av resevaluta genom begränsning av valutatilldelning från nuvarande generellt högst 6 000 kr. till förslagsvis 1 500 kr. exklusive direkta resekostnader och under bibehållande av nuvarande bestämmelse om eventuellt högre belopp efter särskild prövning.

Beträffande motiveringen för denna hemställan hänvisas, i den mån redogörelse därför icke lämnas i det följande, till motionen I: 230.

Motionerna

I motionerna lämnas vissa — i sina detaljer icke helt korrekta — uppgifter om utvecklingen av kostnaderna för svenska turisternas utlandsresor och intäkterna av utländska turisternas resor i Sverige samt den s. k. turistbalansen, som uppkommer genom saldering av dessa poster. Den negativa utvecklingen av turistbalansen leder motionärerna till slutsatsen att statsmakterna i Sverige tillämpar en alltför liberal hållning gentemot konsumtion i form av utlandsresor. Även Sverige erbjuder, framhåller de, goda förutsättningar för hälsovård och rekreation. »Allmänt prat om påstådda internationella förpliktelser» lär enligt motionärerna icke förbinda vårt land att låta den av utlandsresorna förorsakade valutautströmningen fortgå. I sammanhanget jämföres med kostnaderna för svensk humanitär verksamhet i u-länderna. Motionärerna påpekar även att kostnaderna för en utlandsresa till stor del avser konsumtion som är undandragen svensk varuskatt.

Bihang till riksdagens protokoll 1967. 8 saml. Nr 27

Turistresornas betydelse för bytesbalansen

Den svenska bytesbalansen har under de senaste åren uppvisat avsevärda underskott. Enligt en beräkning som innefattar även i statistiken icke redovisade löpande betalningar (»bytesbalans II») uppvisade bytesbalansen för år 1963 ett överskott av 245 milj. kr. och för år 1964 ett överskott av 318 milj. kr., medan däremot år 1965 uppkom ett underskott av 1 061 milj. kr. Enligt prognoser för åren 1966 och 1967 blir underskottet i bytesbalansen för båda åren 850 milj. kr.

I bytesbalansen ingår bl. a. turistnettet, som regelmässigt är negativt. Kostnaderna för svenska turisternas uppehåll utomlands är alltså större än intäkterna från utländska turisternas utgifter i Sverige. Betalningarna för turisternas uppehållskostnader var åren 1963—1966 till utlandet resp. 760, 874, 1 072 och 1 253 milj. kr. och till Sverige resp. 392, 458, 485 och 512 milj. kr. Turistnettet blev sålunda för dessa år resp. — 368, — 416, — 587 och — 741 milj. kr. Enligt prognos för 1967 beräknas turistnettet för detta år bli — 875 milj. kr.

Gällande bestämmelser om tilldelning av resevaluta

Valutaregleringen administreras av riksbanken. Valutabankerna, d. v. s. banker som av riksbanken erhållit tillstånd att driva handel med utländsk valuta och i övrigt biträda med regleringen, har i stor utsträckning bemyndigats att i enlighet med givna direktiv pröva och avgöra ärenden som eljest skulle ankomma på riksbanken. Utom valutabankerna är ett antal resebyrå- och trafikföretag av riksbanken auktoriserade försäljningsställen för resevaluta.

Beträffande utförelse av valutor gäller bl. a., att resande till utlandet må utan särskilt tillstånd utföra resevaluta till ett värde av högst 6 000 kr. Därest resande till utlandet önskar medföra resevaluta därutöver skall för den del som överstiger nyssnämnda belopp skriftlig ansökan göras till valutabanken eller annat försäljningsställe för resevaluta med användande av särskild blankett (inköpsanmälan). Ett exemplar av denna anmälan försetts med försäljningsställets påteckning gäller som utförelsetillstånd.

Internationella förpliktelser på valutaområdet

Sverige är sedan år 1951 anslutet till *Internationella valutafonden*. Enligt sin stadga (se prop. 1950: 89) har denna till syfte bl. a. att främja det internationella samarbetet i valutafrågor, att underlätta den internationella handelns utvidgning och harmoniska utveckling, att verka för stabila växelkurser och att medverka till upprättande av ett multilateralt betalningssystem

för löpande transaktioner mellan medlemmarna och till upphävande av valutarestriktioner, vilka hindrar den internationella handelns utveckling. Genom tillgång till fondens resurser skall medlemmarna kunna rätta till rubbningar i sina betalningsbalanser utan att tillgripa åtgärder som är skadliga för det nationella eller internationella välståndet.

Enligt art. VIII § 2 a) i fondens stadga må, med förbehåll dels för en i detta sammanhang icke aktuell situation, då knapphet råder i fondens innehav av en viss valuta, dels för förhållanden under en övergångsperiod efter andra världskriget, ingen medlem utan fondens samtycke införa restriktioner beträffande betalningar och överföringar avseende löpande internationella transaktioner. Med betalningar för löpande transaktioner förstås, enligt art. XIX i), betalningar som icke avser kapitaltransaktioner. Häri innefattas utan begränsning bl. a. alla betalningar i samband med utrikeshandel och andra löpande transaktioner inklusive tjänster (sålunda bl. a. utgifter i samband med utlandsresor).

Sverige är vidare sedan år 1961 anslutet till *Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD)*, som då trädde i stället för *Organisationen för europeiskt ekonomiskt samarbete (OEEC)*. Enligt konventionen angående OECD (se prop. 1961: 127) skall medlemmarna bl. a. söka minska eller avskaffa återstående hinder för utbyte av varor och tjänster och för löpande betalningar samt söka bibehålla och utsträcka liberaliseringen av kapitalrörelser. OEEC:s bestämmelser om liberalisering av bl. a. löpande transaktioner har överförts till OECD och därefter delvis utvecklats vidare.

Liberalisering av löpande osynliga transaktioner innebär enligt de grundsatser som antogs redan av OEEC att alla slags restriktioner skall avskaffas, så att invånarna i olika medlemsstater i stort sett är lika fria att genomföra affärstransaktioner sinsemellan som en stats invånare har inom landet. De restriktioner mot vilka organisationen vänder sig är inte bara sådana som avser valutarörelser över gränserna utan också sådana som avser de transaktioner som ligger till grund för valutarörelserna. Sedan 1951 används som instrument för liberaliseringen en »liberaliseringskod», som i författningsform uttrycker vad medlemmarna härvidlag har enats om. Undantag från den överenskomna liberaliseringen får ske endast i erkända nödsituationer och enligt preciserade regler. I gällande liberaliseringskod fastslås uttryckligen, att bland löpande osynliga transaktioner ingår affärsresor, turistresor och resor som företas av familje-, hälso- eller utbildningsskäl. För turistresor skall ett minimibelopp av 700 dollar per person och resa automatiskt medges och därjämte tilläggsbelopp i den mån behov därav kan styrkas.

Sedan 1955 gäller att liberalisering av alla löpande osynliga transaktioner är obligatorisk. Reservationer får dock göras när och i den mån som området för den föreskrivna liberaliseringen utökas. Sverige har icke anmält några sådana reservationer av betydelse i detta sammanhang. I fråga om

undantag gäller vidare, att en medlem får återkalla liberaliseringsåtgärder, som förorsakar allvarliga ekonomiska störningar inom ifrågavarande stat, och att en medlem vidare temporärt får upphäva tillämpningen av liberaliseringsåtgärder om dess totala betalningsbalans utvecklas ogynnsamt med en hastighet och under omständigheter, inberäknat de monetära reservernas tillstånd, som den anser allvarliga. Om sistnämnda undantagsbestämmelse åberopas skall emellertid medlemmen redan inom tolv månader ha satt en avsevärd del av liberaliseringsåtgärderna i kraft igen, däribland dem som hänför sig till turismen, och inom aderton månader åter uppfylla alla sina förpliktelser.

Interpellationer rörande motionernas ämne år 1966

Den i motionerna väckta frågan var under 1966 två gånger föremål för uppmärksamhet inom riksdagen i samband med interpellationer. Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, besvarade den 29 mars 1966 i andra kammaren (prot. nr 14 s. 12) en av herr Hermansson (k) gjord interpellation, som gällde huruvida departementschefen förberedde något initiativ för en strängare tillämpning av valutaregleringen, och den 28 april 1966 i första kammaren (prot. nr 20 s. 118) en av herr Ferdinand Nilsson (cp) gjord interpellation, som gällde huruvida departementschefen vid övervägandet av eventuella nya skatteförslag avsåg att särskilt pröva möjligheterna att beskatta lyxresor till utlandet. I båda interpellationssvaren hänvisades till Sveriges internationella förpliktelser enligt stadgan för Internationella valutafonden och enligt OECD:s liberaliseringskod, vilka förklarades hindra restriktioner i fråga om turistutgifter, däribland också en särskild beskattning av utlandsresor. Beträffande begreppet »lyxresor» påpekades i det senare svaret svårigheten att definiera begreppet lyx och det generaliserande i att beteckna nöjesresor till utlandet som mera lyxbetonade än nöjesresor inom landet. I debatten vid det förra tillfället framhöll statsrådet att det svenska valutaläget, även om det tedde sig oroande och måste förbättras, inte vore sådant, att Sverige kunde gå till de internationella organisationerna och uttala att det icke kunde fullgöra de åtagna förpliktelserna.

Utskottet

Resande till utlandet får för närvarande utan särskilt tillstånd utföra resevaluta till ett värde av högst 6 000 kr. Detta belopp utgör emellertid blott en kontrollgräns. Även därutöver får utförelse av resevaluta ske, i den mån resenären i ansökan till försäljningsställe för sådan valuta styrker behovet därav. I princip tillämpas alltså inte några begränsningar i fråga om tilldelning av valuta för utlandsresor. Detta system kritiserar motionärerna, som an-

ser att restriktiva ingrepp mot lyxbetonade utlandsresor bör övervägas med hänsyn till reseutgifternas ogynnsamma inverkan på bytesbalansen.

Av den redogörelse som lämnats ovan framgår att restriktioner av det slag som efterlyses i motionerna inte är förenliga med Sveriges ställning som medlem i Internationella valutafonden och OECD. Visserligen har bytesbalansen, bl. a. till följd av utflödet av turistvaluta, under de senaste åren uppvisat ett icke obetydligt underskott. Såsom chefen för finansdepartementet framhållit, när den nu aktuella frågan tidigare dryftats i riksdagen, är det svenska valutaläget likväl inte sådant att det inför Internationella valutafonden och OECD kan åberopas som grund för undantag från den förpliktelse att fritt tillåta löpande betalningar, bl. a. för turiständamål, som Sverige har åtagit sig. Det torde i detta sammanhang vara till fyllest att erinra om att valutatillgångarna under de båda senaste åren trots den negativa bytesbalansen har förändrats i positiv riktning.

Utskottet konstaterar sålunda, att någon utredning om begränsning av valutatilldelningen för reseändamål och om avgiftsbeläggning av resevaluta icke synes kunna ifrågakomma. Den väg som härutöver står till buds om man i enlighet med motionärernas intentioner vill söka dämpa utflödet av resevaluta torde vara att genom propaganda och annorledes söka stimulera turismen inom Sverige. Utskottet finner emellertid icke skäl att föreslå någon utredning i detta avseende.

Åberopande vad ovan sagts hemställer utskottet,

att motionerna I: 230 och II: 290 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 11 april 1967

På bankoutskottets vägnar:

C. G. REGNÉLL

Närvarande:

från första kammaren: herrar Ståhle, Åke Larsson, Palm, Åkerlund, Hilding, Lundin, Nils Theodor Larsson och Lundberg;

från andra kammaren: herr Regnéll, fru Renström-Ingenäs, herrar Berglund, Franzén i Motala, Börjesson i Glömminge*, Larsson i Umeå, Ekström i Iggesund och Fridolfsson i Rödeby.

* Ej närvarande vid justeringen.